

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

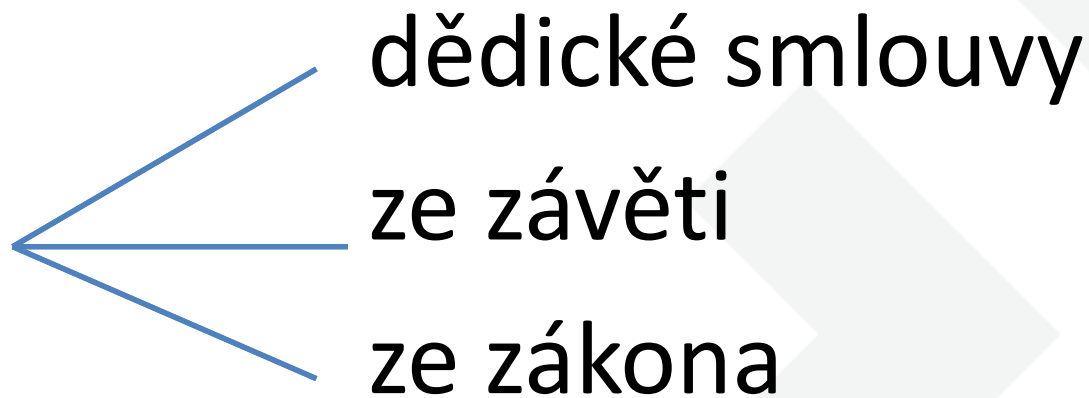
DĚDICKÉ PRÁVO

Dědické právo

- upravuje přechod majetkových poměrů zemřelého člověka na jiné osoby
- DP = právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní
- Pozůstalost x dědictví

Dědické tituly

Dědí se na základě:

- řazení dědických titulů v zákoně odpovídá základní zásadě dědického práva -> **zásada volnosti zůstavitele ve volbě dědice**

Dědické tituly

- **Dovětek** je chápán jako doplnění, dodatek k závěti (třebaže může existovat i sám o sobě), tedy ve své podstatě jako její součást, nikoli jako zvláštní samostatný titul dědický.

Dědický nápad

- dědické právo vzniká smrtí zůstavitele -> kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí
- dědického práva, které má teprve vzniknout, se lze jen zříci; nelze jej převést ani s ním jinak naložit

Dědic x odkazovník (1477)

- odkazem se odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu
- odkazovník není dědicem
- **dědic** = osoba, kt. náleží dědictví (tj. celá pozůstalost nebo podíl na ní)
- **odkazovník** = osoba, kt. zůstavitel zůstavil jen jednotlivou věc

Dědic x odkazovník (1477)

- nabytí dědictví dědici potvrzuje soud
- odkazovník uplatňuje právo na odkaz vůči dědici bez soudní ingerence
- odkazem zůstavitel zřizuje odkazovníku pohledávku vůči dědici na vydání věci

Dědic, odkazovník (1477)

- za dědice nebo odkazovníka lze povolat i právnickou osobu, která má teprve vzniknout
- tato osoba je způsobilým dědicem nebo odkazovníkem, pokud vznikne do jednoho roka od smrti zůstavitele

Předpoklady dědění

- 1. smrt zůstavitele
- 2. existence pozůstalosti
- 3. způsobilý dědic
- 4. dědický titul (dědická smlouva, závěť, zákon)
- 5. projev vůle dědice (přijetí, zřeknutí se, odmítnutí, vzdání se ve prospěch druhého dědice)

Dědická nezpůsobilost (nehodnost)

- Dědická nezpůsobilost vylučuje z dědického práva osobu, která se dopustila činu, v jehož důsledku se stala nehodnou dědictví nabýt, protože by její podílení se na výhodách plynoucích z právního nástupnictví po zůstaviteli odporovalo zásadám spravedlnosti a obecné morálce.

Dědická nezpůsobilost (nehodnost)

=> z dědického práva je vyloučen, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu (např. syn zabije svého otce)

- nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli (např. zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil)

– ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul

Dědická nezpůsobilost (nehodnost)

- Probíhá-li v den zůstavitelovy smrti řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelův návrh podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel vyloučen z dědického práva jako zákonný dědic (může ale dědit ze závěti).
- Byl-li rodič zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji či její výkon zneužíval nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z vlastní viny závažným způsobem zanedbával, je vyloučen z dědického práva po dítěti podle zákonné dědické posloupnosti.

Zřeknutí se dědického práva

- dědického práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem
- není-li jinak ujednáno, působí zřeknutí se i proti potomkům
- kdo se zřekne dědického práva, zříká se tím i práva na dědický podíl
- smlouva vyžaduje formu veřejné listiny, práva a povinnosti z ní však mohou být zrušeny, pokud strany dodrží písemnou formu

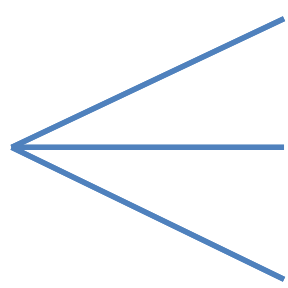
Odmítnutí dědictví

- dědic má právo po smrti zůstaviteli dědictví odmítnout
- odmítne-li dědic dědictví, hledí se na něj, jako by dědictví nikdy nenabyl
- odmítnutí dědictví vyžaduje výslovné prohlášení vůči soudu
- dědictví lze odmítnout do jednoho měsíce ode dne, kdy soud vyrozuměl dědice o jeho právu odmítnout dědictví a o následcích odmítnutí
- dědictví nelze odmítnout pod podmínkou, s výhradou nboe jen zčásti
- k odmítnutí dědictví se nepřihlíží, dal-li dědic již svým počínáním najevo, že chce dědictví odmítnout

Vzdání se dědictví

- dědic, který dědictví neodmítl, se jej může před soudem v řízení o dědictví vzdát ve prospěch druhého dědice

Pořízení pro případ smrti

závěť
dědická smlouva nebo
dovětek

Pořízení pro případ smrti

- pořízením pro případ smrti nelze zkrátit povinný podíl nepominutelného dědice, který se práva na povinný podíl nezřekl a nedošlo-li ani k vydědění
- > pokud tomu pořízení pro případ smrti odporuje, náleží nepominutelnému dědici povinný díl

Závěť

- **Závěť** = odvolatelný jednostranný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz
- Pro závěť jako právní jednání platí obecné požadavky vznášené na právní jednání v části první. Musí tu být tedy pravá a vážná vůle prostá omylu, projevená určitě a srozumitelně.

Závěť

- ze závěti musí být zřejmé, který den, měsíc a rok byla závěť pořízena
- není-li uvedená skutečnost ze závěti zřejmá a pořídil-li zůstavitel více závětí, které si odporují nebo závisí-li jinak právní účinky závěti na určení doby jejího pořízení, je závěť neplatná
- závěť je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele (např. v případech, kdy se zůstavitel zřejmě přepočtl, se provede dělení tak, aby byla jeho vůle naplněna co nejlépe)

Závěť

- právo povolat dědice je osobním právem zůstavitele => zůstavitel nemůže povolání dědice svěřit jinému, ani porýdit společně s jinou osobou

Dovětek (= kodiciel)

- Dovětkem může zůstavitel nařídit odkaz, stanovit odkazovníku nebo dědici podmínku, nebo doložit čas anebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz.
- Dovětek může být pořízen vedle závěti, anebo samostatně, tedy bez pořízení závěti. Podle toho se rozlišuje kodiciel testamentární a intestátní. Pojmový rozdíl mezi dovětkem a závětí je v tom, že dovětkem nejsou samostatně povolávání dědicové.

Závěť

- dědici případně celá pozůstalost, je-li povolán jako dědic jediný
- je-li povolanému dědici zůstaven jen podíl, případně zbylá část pozůstalosti zákonným dědicům
- je-li povoláno několik dědiců a podíly nejsou určeny, mají právo na pozůstalost rovným dílem
- je-li povoláno několik dědiců tak, že jsou určeny podíly, ale pozůstalost není vyčerpána, mají právo na zbylou část pozůstalosti zákonní dědicové
- ve všech případech, kdy se zůstavitel zřejmě přepočtl, se provede dělení tak, aby byla jeho vůle naplněna co nejlépe

Náhradnictví

- Zůstavitel může pro případ, že dědictví nenabude osoba, kterou povolal za dědice, povolat této osobě náhradníka; také náhradníkům může povolat postupně další náhradníky.
- omezení uložená dědici postihují také náhradníka, ledaže zůstavitel projevil vůli, že se tato omezení vztahují jedině k osobě dědice, nebo plyne-li to z povahy věci

Svěřenské nástupnictví

- Zůstavitel může nařídit, že dědictví má přejít po smrti dědice nebo v určitých jiných případech na svěřenského nástupce jako následného dědice.
- Např. zůstavitel chce, aby pozůstalost zdědilo jeho malé dítě, ale až nabyde 18 let. Do té doby bude dědicem jiná osoba a až dosáhne malé dítě 18 let, stane se nástupcem původního dědice.
- Praktické rovněž např. v případě mentálně postižené osoby, která nemůže pro nesvéprávnost nikdy pořádně pro případ smrti a dědictví by tudíž muselo připadnout státu (tak je to dle dnešní platné úpravy v OZ) – místo toho se dle NOZ určí svěřenský nástupce, který vše po smrti nesvéprávného zdědí

Svěřenské nástupnictví

- Nesvěřil-li zůstavitel při nařízení svěřenského nástupnictví dědici právo s dědictvím volně nakládat, je vlastnické právo dědice k tomu, co nabyl děděním, omezeno na práva a povinnosti poživatele.

Pořizovací nezpůsobilost

- nesvéprávný není způsobilý pořizovat
- kdo dovršil 15-ti let věku a dosud nenabyl plné svéprávnosti, může pořizovat bez souhlasu zákonného zástupce formou veřejné listiny

Forma závěti

- Závěť vyžaduje písemnou formu, ledaže byla pořízena s úlevami.

Závěť pořízená soukromou listinou

- **a) Holografická závěť** (vlastnoruční): kdo chce pořizovat v písemné formě beze svědků, napíše celou závěť vlastní rukou a vlastní rukou ji podepíše
- **b) Alografická**: závěť, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před 2 svědky současně přítomnými výslovně prohlásit, že listina obsahuje jeho poslední vůli (svědci nemusí znát obsah závěti)
- Nevidomý nebo osoba se smyslovým postižením a nemůže-li číst nebo psát: projeví poslední vůli před třemi současně přítomnými svědky

Závěť pořízená veřejnou listinou

- Sepsaná „u notáře“
- kdo sepisuje veřejnou listinu o závěti (notář), přesvědčí se, zda se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení (důležité u některých lidí, kteří nejsou plně svéprávní)

Svědkové závěti

- svědci se zúčastní pořizování závěti takovým způsobem, aby byli s to potvrdit, že zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba
- svědek se podepíše na listinu obsahující závěť (k podpisu zpravidla připojí doložku poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaje, podle nichž ho lze zjistit)
- svědkem nemůže být osoba nesvéprávná, nebo osoba, která není znalá jazyk, nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí

Úlevy při pořizování závěti

- Kdo je pro **nenadálou událost** v patrném a bezprostředním ohrožení života (člověka srazí auto a umírá na silnici), má právo pořádit závěť ústně před třemi současně přítomnými svědky. Totéž právo má i ten, kdo se nachází v místě, kde je běžný společenský styk ochromen následkem mimořádné události (povodeň, epidemie, válka) a nelze-li po něm rozumně požadovat, aby pořádl v jiné formě.
- Je-li důvodná obava, že by zůstavitel zemřel dříve, než by mohl pořádit **závěť ve formě veřejné listiny**, může zaznamenat jeho poslední vůli starosta obce, na jejímž území se zůstavitel nalézá, za přítomnosti dvou svědků. („vesnický testament“)

Úlevy při pořizování závěti

- Má-li pro to zůstavitel vážný důvod (infarkt v průběhu letu), může na palubě českého námořního plavidla nebo českého letadla zaznamenat zůstavitelovu poslední vůli za přítomnosti dvou svědků velitel námořního plavidla nebo letadla (pokud mu v tom nebrání péče o bezpečnost plavby nebo letu).
- Při účasti v ozbrojeném konfliktu a vojenských operacích může zaznamenat poslední vůli vojáka velitel vojenské jednotky ČR, nebo jiný voják v hodnosti důstojníka nebo vyšší, za přítomnosti dvou svědků.
- Je-li zůstavitel naživu, pozbývá po určité (zákonem stanovené) době platnosti závěť takto pořizená.

Vedlejší doložky v závěti

- Zůstavitel může uvést v závěti podmínku, doložení času nebo příkaz.
 - Směřuje-li vedlejší doložka jen k zřejmému obtěžování dědice nebo odkazovníka ze zjevné zůstavitelovy svévole, nepřihlíží se k ní. (např. aby se dědic stal členem některé politické strany, k podmínce, že povolánému dědici připadne dědictví, jen opustí-li své dosavadní zaměstnání nebo ukončí-li své studium, nebo k doložení času, podle něhož má dědictví dědici připadnout bez rozumného důvodu jen na nepřiměřeně krátkou dobu apod.)
 - Nepřihlíží se ani k vedlejší doložce, která zjevně odporuje veřejnému pořádku (zabít prezidenta) nebo je nesrozumitelná.
 - Nepřihlíží se k vedlejší doložce, kterou zůstavitel ukládá dědici nebo odkazovníku, aby uzavřel či neuzavřel manželství, popřípadě aby v manželství setrval, anebo aby manželství zrušil. Zůstavitel však může zřídit někomu právo na dobu, než uzavře manželství.

Vykonavatel závěti

- smyslem institutu je umožnit zůstaviteli, aby v posledním pořízení pověřil osobu, které důvěřuje, aby jako vykonavatel závěti dohlédla na náležité splnění závěti
- vykonavatel závěti dbá o řádné splnění poslední vůle zůstavitele s péčí řádného hospodáře.
- vykonavateli náleží všechna práva potřebná k splnění jeho úkolů, včetně práva před soudem hájit platnost závěti, namítat nezpůsobilost dědice nebo odkazovníka a vůbec dbát o splnění zůstavitelových pokynů.
- nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti, náleží vykonavateli závěti také správa pozůstalosti.

Správce pozůstalosti

- Zůstavitel může povolat správce pozůstalosti nebo některé její části a případně určit, jaké má povinnosti a zda i jak bude odměňován.
- Byl-li povolán i vykonavatel závěti, řídí se správce pozůstalosti jeho pokyny.

Dědická smlouva

- Dvoustranný právní vztah: dědickou smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá.
 - dvoustranné právní jednání, kterým jedna strana (zůstavitel) povolává bezúplatně nebo za úplatu druhou stranu za dědice své pozůstalosti nebo její části a druhá strana své ustavení za dědice přijímá. Strany se za dědice též mohou ustavit navzájem, anebo povolat za dědice třetí osobu.
- Dědická smlouva vyžaduje formu veřejné listiny.

Dědická smlouva

- Dědickou smlouvou nelze pořídit o celé pozůstalosti.
 - $\frac{1}{4}$ pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí.
- Kdo byl ve svéprávnosti omezen pro chorobnou závislost na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek nebo podobných přípravků či jedů nebo chorobnou závislost na hráčské vášni představující závažnou duševní poruchu, může pořídit dědickou smlouvou jen o majetku, o němž je způsobilý pořídit závětí (tedy v mezích svého omezení svéprávnosti).

Dědická smlouva

- Dědická smlouva zůstaviteli nebrání, aby se svým majetkem nakládal za svého života podle libosti. Není-li ujednáno něco jiného, nemůže strana povolaná za dědice převést své právo na jinou osobu.

Odkaz

- = v pořízení pro případ smrti nařídí zůstavitel určité osobě (která ale není dědicem), aby mu (odkazovníku) vydala předmět odkazu (např. prsten, určitou částku peněz apod.)
- Instituce odkazu je neobyčejně významná právě proto, že odkazovníka zásadně nezatěžuje povinnost přispět na úhradu zůstavitelových dluhů, proto jsou často využívány k dobročinným a všeobecně prospěšným účelům jako jsou charitativní plnění nadacím
- odkazy připadají k tíži všem dědicům podle poměru jejich podílů

Zákonná posloupnost

- Pokud nedojde k dědění podle dědické smlouvy nebo podle závěti, nastane zákonná dědická posloupnost

- Není-li zákonný dědic, nebo nenabude-li dědictví, stávají se dědici odkazovníci podle poměru hodnoty svých odkazů.
- Nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu a na stát se hledí, jako by byl zákonný dědic (tzv. odúmrtí).

První třída dědiců

- dědí zůstavitelovy děti a jeho manžel (manžel v 1.třídě nemůže dědit sám), každý z nich stejným dílem.
- nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti (zůstavitelovi vnuci); totéž platí o vzdálenějších potomcích téhož předka (pravnuci) – tzv.právo reprezentace

Druhá třída dědiců

- Nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé třídě manžel, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu 1 roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele (tzv. spolužijící osoba).
- Dědici druhé třídy dědí stejným dílem, manžel však vždy nejméně polovinu pozůstalosti.

Třetí třída dědiců

- stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu 1 roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.
- nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti (neteře a synovci zůstavitele) – tzv. právo reprezentace

Čtvrtá třída dědiců

- stejným dílem prarodiče zůstavitele

Pátá třída dědiců

- prarodiče rodičů zůstavitele
(zůstavitelovi pradědové a prabáby)
- prarodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky druhá polovina; obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá

Šestá třída dědiců

- dědí děti dětí sourozenců (dětí synovců a neteří) zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele (strýc a teta zůstavitele), každý stejným dílem
- nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti (sestřenice a bratranec zůstavitele)

Nepominutelný dědic

- Nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele a nedědí-li oni, pak jsou to jejich potomci.
 - Je-li nepominutelný dědic nezletilý, musí se mu dostat alespoň tolik, kolik činí $\frac{3}{4}$ jeho zákonného dědického podílu.
 - Je-li nepominutelný dědic zletilý, musí se mu dostat alespoň tolik, kolik činí $\frac{1}{4}$ jeho zákonného dědického podílu.

Vydědění

- Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který
 - a) mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,
 - b) o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,
 - c) byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze nebo
 - d) vede trvale nezřízený život.

- Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl.
- tento jeho povinný díl musí ale zůstavit dětem tohoto nepominutelného dědice, popřípadě, jejich potomkům

Potvrzení dědictví

- Dědicové si (při dědění ze zákona) mohou před soudem v řízení o dědictví dohodnout, jaká bude výše jejich dědických podílů. Soud dohodu schválí, neodporuje-li zájmu osoby pod zvláštní ochranou.
- ALE! Dědí-li se na základě pořízení pro případ smrti, mohou si dědici dohodnout jinou výši dědických podílů, než jakou jim zůstavitel vyměřil, pokud to zůstavitel výslovně připustil.
- Dědí-li se podle zákonné dědické posloupnosti, má dědic právo požadovat po ostatních dědicích vypořádání, pokud se staral o zůstavitele delší dobu nebo přispěl značnou měrou k udržení či zvětšení zůstavitelova majetku prací, peněžitou podporou nebo podobným způsobem, aniž byl za to odměňován.

Dluhy postihující dědice

- dluhy zůstavitele přecházejí na dědice, ledaže zákon stanoví jinak (zvláštní případy, kdy takový dluh zaniká již zůstavitelovou smrtí)
- dědic je předně zavázán k úhradě nákladů zůstavitelova pohřbení a opatření zůstavitelova hrobového místa
 - Ale např. pokud si dědic vymění výhradu soupisu jmění zůstavitele, hradí dluhy zůstavitele jen do výše ceny nabytého dědictví)...
 - Nemá-li dědic důvod předpokládat, že zůstavitel zanechal předlužený majetek a že jej nepřetížil odkazy, bude pro něho vhodnější přihlásit se bez výhrady soupisu, protože odpadnou náklady se sepsáním a oceněním pozůstalostního majetku.

Děkuji za pozornost!